

SVETSKI DAN BORBE PROTIV HEPATITA 28.07.2016.

“SVET BEZ HEPATITISA”

Glavni inicijator obeležavanja Svetskog dana hepatitisa i organizator javnih manifestacija u mnogim zemljama širom sveta je **Svetska hepatitis alijansa (World Hepatitis Alliance)**, nevladina međunarodna organizacija osnovana u Ženevi 2007. godine koju prvenstveno čine ljudi inficirani virusima hepatitisa.

NOhep je globalni pokret usmeren na ujedinjenje hepatitis zajednice, s ciljem ispunjavanja obaveza na globalnom nivou i eliminacije virusnog hepatitisa kao javnozdravstvenog problema do 2030. godine. Ovaj pokret je usmeren i na edukaciju, eliminisanje stigmatizacije prema inficiranim osobama i podizanje glasova osoba koje žive s ovom bolešću. Ovogodišnja kampanja inicirana od strane Svetske hepatitis alijanse, kojoj se pridružilo i udruženje Hronos kao punopravni član, realizuje se **pod sloganom „NOhep:Svet bez hepatitisa”**.

Od 2010. godine Svetska zdravstvena organizacija (SZO) obeležava Svetski dan hepatitisa 28. jula svake godine u cilju povećanja svesti i razumevanja virusnih hepatitisa.

Ključne poruke SZO povodom obeležavanja Svetskog dana hepatitisa ove godine su:

1. Saznaj o hepatitisu – reaguj odmah

- Virusna upala jetre – hepatitis je široko rasprostranjena, pri čemu se procenjuje da je **400 miliona ljudi inficirano u svetu** (10 puta više nego broj osoba zaraženih HIV-om), dok **4000 osoba umre svakog dana**. Procenjuje se da **samo 5% osoba sa hroničnim hepatitisom zna da je inficirano**, a da se manje od 1% leči.

- S druge strane, hepatitis se u **potpunosti može sprečiti i lečiti**: postoje efikasne vakcine i lekovi za lečenje osoba sa dijagnostikovanim virusnim hepatitisom B, a više od 90% osoba sa dijagnostikovanim virusnim hepatitisom C može da se izleči.

2. Saznaj o hepatitisu – da li si pod rizikom?

- Svako je mogao biti u riziku od hepatitisa zbog veličine globalne epidemije (najmanje 10 puta veća epidemija u odnosu na epidemiju HIV infekcije).

- Pod većim rizikom od inficiranja uzročnicima virusnih hepatitisa B i C su injektirajući korisnici narkotika upotrebom nesterilnog pribora i osobe koje upražnjavaju nezaštićene seksualne odnose. Prenos infekcije je moguć i sa inficirane majke na bebu, a rizik predstavljaju i nebezbedne medicinske intervencije (upotreba nesterilnog pribora i opreme).

- Povećanjem informisanosti i znanja o rizicima za virusne hepatitise, ljudi mogu sami sprečiti inficiranje i prenošenje infekcije na druge, a da bi to ostvarili treba da se testiraju i saznaju da li im je potrebno lečenje.

3. Saznaj o hepatitisu – testiraj se

- Procenjuje se da 95% osoba sa hepatitisom nije svesno svoje infekcije, uglavnom zbog nedostatka svesti o potrebi da treba da se testiraju u cilju provere svog zdravstvenog statusa i nedostupne usluge testiranja.

- Dijagnostika hepatitisa može biti složena i skupa, a u mnogim zemljama nedostaje adekvatna laboratorijska dijagnostika.

4. Saznaj o hepatitisu – zahtevaj lečenje

- U svetu, većini osoba koje su u potrebi za lečenjem isto nije dostupno, uglavnom zbog neznanja da su inficirane jer nisu testirane i nedostupnosti usluga lečenja hepatitisa.
- Preko 90% osoba sa hepatitisom C može biti u potpunosti izlečeno unutar 3–6 meseci.
- Adekvatno lečenje hepatitisa B i C može sprečiti razvoj glavnih komplikacija hroničnog oboljenja jetre koje mogu ugroziti život: ciroze i raka jetre.

U maju 2016. godine, Svetska zdravstvena skupština je usvojila prvu „Globalnu strategiju odgovora zdravstvenog sektora na virusne hepatitise, 2016–2021”. Strategija ističe ključnu ulogu univerzalne dostupnosti zdravstvenih usluga, a ciljevi strategije su usklađeni sa ciljevima održivog razvoja. Vizija ove strategije je **eliminacija virusnih hepatitisa** kao javnozdravstvenog problema, što može biti ostvareno **ako se postigne smanjenje broja novih infekcija virusnih hepatitisa za 90% i smanjenje smrtnih ishoda zbog virusnih hepatitisa za 65% do 2030. godine.** U strategiji su date akcije koje treba da sprovedu zemlje i SZO da bi se postigli pomenuti strateški ciljevi.

U cilju ostvarivanja globalnih ciljeva u oblasti virusnih hepatitisa do 2030. godine SZO je definisala da je potrebno:

- podizanje svesti, promovisanje partnerstva i mobilizacija resursa;
- formulisanje politike zasnovane na dokazima i podaci za akciju;
- sprečavanje prenosa;
- povećanje dostupnosti skrininga na virusne hepatitise B i C, kao i usluga zaštite i lečenja obolelih osoba.

Epidemiološka slika virusnih hepatitisa B i C u svetu, Evropi i Srbiji

U SVETU Prema podacima SZO svaka 12. osoba u svetu inficirana je virusima hepatitisa B i/ili C, odnosno **procenjuje se da 240 miliona osoba u svetu ima hroničnu HBV infekciju, dok 780.000 umre svake godine** usled poznih komplikacija hronične infekcije (ciroza i karcinom jetre). Procenjuje se da **130 do 150 miliona osoba u svetu ima hroničnu HCV infekciju, dok oko 500.000 ljudi svake godine umre od posledica hronične HCV infekcije.** Kod dugotrajnih, nelečenih hroničnih infekcija u **10% do 40% slučajeva razvija se ciroza jetre, a kod 1% do 4% karcinom jetre.**

U EVROPI Virusni hepatitisi su sedmi uzrok smrtnosti u svetu, sa procenjenih 1,45 miliona smrtnih ishoda. Procenjuje se da **oko 171.000 osoba svake godine umre usled ovih oboljenja, odnosno da 400 osoba umre svakog dana u regionu Evrope.** Skoro 99% smrtnih ishoda je rezultat poznih efekata hroničnih HBV i HCV infekcija, dok se ostali smrtni ishodi mogu pripisati akutnim formama virusnih upala jetre. Takođe, procenjuje se da **u Evropi više od 13 miliona osoba živi sa HBV infekcijom, a da više od 15 miliona ima hroničnu HCV infekciju.** Dve trećine osoba inficiranih HBV i HCV živi u istočnoj Evropi i centralnoj Aziji.

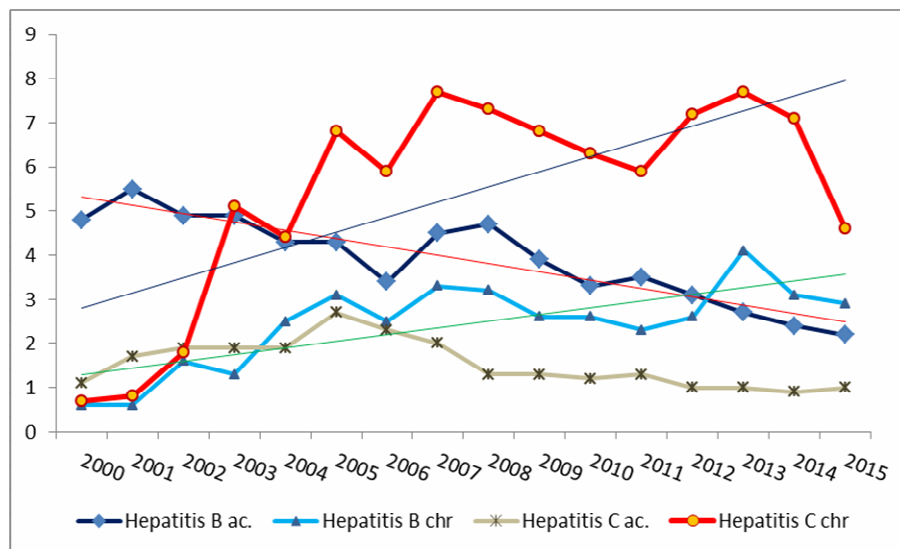
U Evropi prevalencija HBV infekcije se kreće u rasponu od manje od 0,1% u severnoj Evropi do više od 10% u zemljama centralne Azije, dok se prevalencija HCV infekcije kreće u rasponu od manje od 0,5% u nekim zemljama severne, zapadne i centralne Evrope do više od 5% u nekim zemljama južne i istočne Evrope i centralne Azije.

U SRBIJI Prema dostupnim rezultatima testiranja pojedinih kategorija stanovništva procenjena prevalencija HBV i HCV infekcije u našoj zemlji je manja od 1% . U 2015. godini u Srbiji registrovano je ukupno 758 slučajeva hepatitisa B i C, što je za 21% manje nego prethodne godine, odnosno za 31,5% manje u poređenju sa 2013. godinom (1112 slučajeva), kada je registrovan najveći broj obolelih osoba u poslednjih pet godina.

U 2015. godini registrovane su tri umrle osobe od akutnog hepatitisa B, dok su dve osobe umrle od hroničnog hepatitisa C, što je dvostruko manje nego 2013. godine (10 umrlih osoba).

Od 2006. godine sprovodi se obavezna imunizacija protiv virusnog hepatitisa B dece u prvoj godini života, kao i nevakcinisane dece u 12. godini života. Ova preventivna mera je doprinela da se u prethodnih 15 godina (2000–2015.) registruje jasan trend smanjenja broja osoba obolelih od akutnog hepatitisa B. S druge strane, registruje se trend porasta registrovanih slučajeva hroničnih virusnih hepatitisa B i C (grafikon 1).

Grafikon 1. Trend kretanja obolevanja od hepatitisa B i C (stopa na 100.000 stanovnika), na teritoriji Republike Srbije u periodu od 2000. do 2015. godine

Kod skoro 60% osoba obolelih od akutnog **hepatitisa B** i 70% obolelih od hroničnog hepatitisa B prijavljenih tokom 2015. godine način prenošenja uzročnika je ostao nepoznat. **Nezaštićeni seksualni odnos** sa HBsAg pozitivnim osobama zastupljen je kod 5% obolelih od hroničnog hepatitisa B, odnosno kod 19% obolelih od akutnog hepatitisa B. **Medicinske intervencije**, kao uzrok nastanka infekcije, navelo je 14% pacijenata, a **korišćenje nesterilnog pribora za injektiranje narkotika** prijavljeno je kao pretpostavljeni način prenosa kod samo 2% osoba, isto kao i **tetovaža i pirsing**. Najveći broj obolelih od akutnog ili hroničnog hepatitisa B registrovan je **u starosnoj grupi od 30 do 39 godina, a registrovano je 2–3 puta više muškaraca**.

U 2015. godini **hronični hepatitis C** registrovan je kod 326 osoba, što je za trećinu manje u odnosu na 2014. godinu (511 slučajeva). Najveći broj obolelih od hroničnog hepatitisa C registrovan je **uzrastu od 30 do 39 godina**, a registrovano je dvostruko više muškaraca. Kod najvećeg broja obolelih slično kao i prethodnih godina pretpostavljeni način transmisije je ostao neutvrđen – nepoznat (196 obolelih osoba tj. 60%). Injektiranje droga nesterilnim priborom kao način transmisije je prijavljeno kod 24% obolelih, što je dvostruko manje nego 2014. godine (40%). Nezaštićeni seksualni odnos sa anti-HCV pozitivnim osobama prijavljen je kod 2% obolelih. Pretpostavka da je do infekcije došlo prilikom medicinskih ili stomatoloških intervencija navedena je u 10% slučajeva, dok su tetovaže i akcidenti prijavljeni kod 2% obolelih. Kod pacijenata na hemodijalizi obolevanje je notirano kod 2% obolelih u 2015. godini.

U ZZJZ PIROT neprekidno radi DPST, dobrovoljno, poverljivo savetovanje i testiranje, u okviru Centra za kontrolu i prevenciju bolesti gde se klijenti mogu anonimno testirati na Hepatitis B i C.

Iz Centra za kontrolu i prevenciju bolesti ZZJZ Pirot